

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับว่าเป็นความจริงอยู่มากครั้งที่ นาธาน อัลทักเคอร์ (Nathan Altucker) ได้กล่าวไว้ว่า เวลาที่พูดถึงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา คนโดยทั่วไปมักจะคิดถึงเรื่องการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้เป็นอันดับแรก สำหรับวิชาคำนวณ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แม้ว่าจะเป็นวิชาที่อาจจะยาก แต่คุณค่าของวิชาเหล่านี้ก็ยังคงเห็นได้ง่ายว่าจำเป็นและจะมีประโยชน์แก่เด็กต่อไป ส่วนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ "ดูจะมีทั้งยศและศักดิ์ในโรงเรียนน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ " เพราะคุณค่าของสังคมศึกษาไม่เห็นได้ชัดเจนสำหรับทั้งเด็กและผู้ปกครอง ประกอบกับความมุ่งหมายก็ดูไม่ใคร่จะเกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กอย่างแท้จริงนัก สิ่งนี้นับว่าเป็นของแปลก เพราะหัวใจของสังคมศึกษาคือเรื่องของคน แม้เมื่อสังคมศึกษาจะหมายถึงวิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่กล่าวถึงโลกที่คนเราอาศัยอยู่ รวมทั้งวิธีที่เราปรับปรุงตัวเองให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลก หัวใจของวิชาภูมิศาสตร์ก็ยังเป็นเรื่องของคนอยู่นั่นเอง¹

สำหรับประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมศึกษาที่จัดสอนกันในโรงเรียนก็นับว่ามีบทบาทต่อชีวิตของคนเรา ดังที่ นาฏวิภา ชลิตานนท์ ได้อธิบายไว้ว่า

ถ้าการเกิดมามีชีวิตนั้น มีความหมายสำหรับมนุษย์ การเรียนรู้ที่จะเข้าใจชีวิต ย่อมเป็นความจำเป็นและสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน กระบวนการของชีวิตนั้นยาวนานและสืบเนื่อง ครอบคลุมทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทั้งนี้ ความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันจะถูกพันอยู่กับอดีตเสมอไม่มากก็น้อย

¹นาธาน อัลทักเคอร์, "บทบาทของครูสอนสังคมศึกษา", รายงานการสัมมนาศึกษานิเทศก์และครูสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, วันที่ 27 มีนาคม - 4 เมษายน 2510 (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.), หน้า 159.

เพราะ "อดีตครั้งหนึ่งเคยมีชีวิตและใกล้ชิดกับมนุษย์" การค้นหาความหมาย และเข้าใจชีวิตจึงจำเป็นต่องเรียนรูและเข้าใจอดีตด้วย¹

มีผู้ให้ความหมายของขยายของการศึกษาประวัติศาสตร์ไว้หลายทัศนะด้วยกัน แต่ความหมายหนึ่งที่ได้รับคานิยมมากในปัจจุบัน ได้แก่ ความหมายในทัศนะของเจมส์ ฮาร์เวย์ โรบินสัน (James Harvey Robinson) ที่กล่าวว่า ประวัติศาสตร์คือ "ทุกสิ่งที่เราเกี่ยวข้องกับทุกสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำ ได้คิด ได้หวัง หรือได้รู้สึก"² ทำให้ขอบเขต และความสำคัญของประวัติศาสตร์กว้างขวางมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็ก ซี พี ฮิลล์ (C.P.Hill) ได้กล่าวไว้ว่า

ประวัติศาสตร์ให้ประโยชน์แก่เด็กแต่ละคนมาก ประวัติศาสตร์สามารถทำให้เด็กที่กำลังเติบโตหมดความสนใจในความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับผู้อื่นในเรื่อง การดำรงชีวิต บุคลิกลักษณะ การกระทำและความคิดต่าง ๆ และประวัติศาสตร์สามารถจะกระตุ้นความประหลาดใจและความตื่นเตนทางคานความคิด คำนึงเกี่ยวกับมวลมนุษยชาติทั้งในอดีตและปัจจุบัน... สามารถสนับสนุน ความเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมของมวลมนุษย หรือจะวัดความรู้เดิมทางคาน การรู้คุณค่าของวรรณคดี ศิลปะ และทางดำเนินชีวิตของผู้อื่นในขอบเขตของการฝึกหัดทางปัญญา... ให้ [เด็ก] มีความเข้าใจและแสดงออกที่มั่นคง แยกแยะสิ่งที่ไม่เป็นสาระออกจากความสำคัญ สามารถสังเกตระหวางการโฆษณาชวนเชื่อและความจริง... ระบุแจ้งในปัญหาของชุมชนสมัยใหม่ การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ... ประวัติศาสตร์สามารถจะฝึกคนให้ควบคุมปัญหาที่ขัดแย้งในใจ เพื่อให้ได้ความจริง ยินกรานที่จะให้มีการอภิปรายกันอย่างอิสระ และเปิดโอกาสให้มีการประนีประนอมกัน สิ่งนี้โคผลมากมายที่ยอมรับกันแล้วในโรงเรียน...

¹ นาฏวิภา ชลิตานนท์, วิวัฒนาการของการเขียนประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 6.

² แฟรงค์ ซี วิลลิสตัน, "ขอบเขตและความมุ่งหมายของประวัติศาสตร์" ใน ปรัชญาประวัติศาสตร์, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, 2519), หน้า 194.

การสอนประวัติศาสตร์ที่ถูกมองสามารถจะช่วยให้คนเฝ้ากลายเป็นผู้พินิจพิเคราะห์ และเมตตาการุณา ขณะเดียวกันถ้าสอนผิด ๆ จะเปลี่ยนคนเฝ้ากลายเป็นคนทุรัง และคลั่งไคล้

และในทัศนะของ โรเบิร์ต วี แคนเนลล์ (Robert V. Daniels) เห็นว่า

การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยปรับปรุงทัศนคติในเชิงความคิด ซึ่งบ่งบอกความแตกต่างของผู้มีการศึกษา อันใดแก นิสัยทางสงสัยและช่าง วิพากษ์วิจารณ์ คิดกว้าง ใจกว้าง ไม่กลัวเสียง แยกแยะความดีความเลว และความ ปานกลางของพฤติกรรมต่าง ๆ ช่างนำหนัก ขอเสนอและขอขัดแย้ง คือมอง เห็นดีเห็นงามหลายระดับอยู่ระหว่างดีคำและดีชวา ถึงจะไม่มีหลักฐานยืนยัน แต่การศึกษาประวัติศาสตร์ก็นำไปสู่คุณค่าสูงยิ่งซึ่งนักปราชญ์ใดตั้งไว้ให้แก่เรา คือ ความมีปัญญา²

ทั้งนี้เพราะ

ประวัติศาสตร์คือที่รวมแห่งค่านิยมและความทะยานอยากของมนุษย์ ที่รวมแห่ง การสะสมความพยายาม ความหวัง และความสำนึก อันใดทำให้ความเป็น มนุษยชาติมีอารยธรรมขึ้นที่ละน้อย เราต้องรู้จักประวัติศาสตร์เพื่อจะได้นำมัน ถึงธรรมชาติแห่งมนุษย์อันเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนดีที่สุดและเลวที่สุดอยู่ในธรรมชาติ นั้น³

มนุษย์เราได้ให้ความสนใจและตระหนักในคุณค่าของประวัติศาสตร์มาเป็นเวลานานแล้ว ในซีกโลกตะวันตก กล่าวได้ว่า มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และต่อเนื่อง

¹ซี พี ฮิล, คำแนะนำเรื่องการสอนประวัติศาสตร์, แปลโดย สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (พระนคร : กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 1-2, 4.

²โรเบิร์ต วี แคนเนลล์, ศึกษาประวัติศาสตร์อย่างไรและทำไม, แปลโดย ชิดา สารระยา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2520), หน้า 6.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 168-169.

มาถึงสมัยกลาง สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยากรีก-โรมัน และสมัยปัจจุบัน แต่การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนเท่าที่มีหลักฐานยืนยันได้ เริ่มต้นขึ้นในประเทศเยอรมนี ก่อนประเทศอื่น เมื่อประมาณ ค.ศ. 1500 โดยใช้หนังสือที่เขียนด้วยภาษาละตินชื่อ "ประวัติศาสตร์ประเทศเยอรมนี" เป็นหนังสือแบบเรียน ต่อมาในสมัยกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงได้มีการวางหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์สมัยแรกขึ้น โดยนักการศึกษาชาวเยอรมันชื่อ โคมินิอุส (Comenius) เพื่อใช้สำหรับเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 12 - 15 ปี ในระดับชั้นต่าง ๆ โดยกำหนดให้เน้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ เรื่องราวของแต่ละชาติที่ใช้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้แพร่หลายทั่วไปในโรงเรียนมัธยมต่าง ๆ ของเยอรมนี และได้เริ่มเข้าไปมีส่วนในการเรียนการสอนระดับประถมด้วย¹

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของประวัติศาสตร์ (The Century of history) มีนักประวัติศาสตร์เด่น ๆ มากมาย เช่น รังเก (Ranke) ซีเบล (Sybel) เฮเกิล (Hegel) มาร์กซ์ (Marx) บัคเคิล (Buckle) และแอกตัน (Acton) เป็นต้น วิชาประวัติศาสตร์ได้รับความสนใจมากในช่วงนี้ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากในประเทศต่าง ๆ ของยุโรปทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เกิดลัทธิเสรีนิยมและชาตินิยมขึ้นในยุโรป ทำให้ "มีการค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับอดีตเพื่อเข้าใจพลังต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ เพื่อจะได้เข้าใจความหมายของความเป็นมนุษย์... [และ] เลิกอธิบายเหตุการณ์ด้วยหลักศาสนา แต่อธิบายด้วยกฎเกณฑ์ตามธรรมชาติ"² แนวโน้มเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเขียนประวัติศาสตร์สมัยใหม่

ในประเทศเยอรมนี แนวความคิดของนักประวัติศาสตร์กลุ่มของรังเกที่ได้พัฒนานำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในการค้นหาเอกสารหลักฐาน ประสพการณ์

¹เจลิม มลิลลา, เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 30-31.

²วนิดา ทรงยางกูร, ประวัติศาสตร์นิพนธ์เบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519), หน้า 78.

ตามความเป็นจริง ตลอดจนการที่ความ ประเมินค่าของหลักฐานอย่างตรงไปตรงมา
ปราศจากอคติเพื่อให้งานทางประวัติศาสตร์สามารถแสดงให้เห็นได้ว่า เกิดอะไรขึ้นจริง ๆ
ในอดีตนั้น ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดแนวทางในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
ของเด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปโดยมุ่งสอนข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ มุ่ง
สร้างและพัฒนาจิตใจนักเรียนให้มีความเป็นเยอรมันดังคำกล่าวที่ว่า "เยอรมนีเหนือสิ่ง
อื่นใด" ทำให้เยอรมนีสามารถสร้างคนที่มีคุณภาพทั้งด้านความสามารถ ความขยันขันแข็ง
และความเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าได้ทุกยุคทุกสมัยจนกระทั่ง
ปัจจุบัน และเชื่อกันว่า กระบวนการทางประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมีส่วนเป็นปัจจัยที่
สำคัญต่อความสำเร็จนี้¹

ในประเทศอังกฤษ คนอังกฤษก็เป็นชนชาติหนึ่ง que เห็นคุณค่าและความสำคัญของ
ประวัติศาสตร์ และได้บรรจุวิชาประวัติศาสตร์ลงในหลักสูตรของโรงเรียนมาตั้งแต่ปลาย
คริสต์ศตวรรษที่ 16 โดยมุ่งเน้นที่ความรักชาติเป็นสำคัญ และเช่นเดียวกับในประเทศ
เยอรมนีที่ตำราและการสอนในระยะเริ่มแรกยังใช้ภาษาละตินอยู่ จนกระทั่งราวกลาง
คริสต์ศตวรรษที่ 18 จึงได้เปลี่ยนมาใช้ภาษาอังกฤษ และการเรียนการสอนในช่วงหลัง
ได้หันมาเน้นที่ความพยายามให้บรรลุถึงความจริง มีการวิเคราะห์หลักฐานข้อมูลต่าง ๆ
เพื่อมุ่งเตรียมคนให้มีประสบการณ์และสามารถเผชิญชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี²

ในประเทศฝรั่งเศส แนวคิดในการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนเริ่มขึ้นตั้งแต่
ราวกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 โดยมุ่งเน้นในเรื่องความรักชาติและการพัฒนาผู้เรียนให้
มีความรู้สึกนึกคิดอย่างชาวฝรั่งเศส มีการกระทำเพื่อความรุ่งโรจน์และชื่อเสียงของประเทศ
มาถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์อารยธรรม
และความเจริญของชนชาติต่าง ๆ ควบคู่ไปกับประวัติความเจริญก้าวหน้าของชาติฝรั่งเศส

¹ เอลิม มลิลลา, เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์, หน้า 32-33.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 33, 41.

เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กฝรั่งเสสได้ตระหนักในภาระหน้าที่ของคนฝรั่งเสสที่มีต่อประเทศชาติของตน และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตเมื่อเติบโตต่อไปในภายภาคหน้า¹

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนเริ่มตั้งแต่สมัยยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษอยู่ ดังนั้นเนื้อหาที่กำหนดให้เรียนจึงเป็นประวัติศาสตร์ของอังกฤษและใช้ตำราเรียนของอังกฤษอยู่จนกระทั่งได้ประกาศอิสรภาพพ้นจากการปกครองของอังกฤษในช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 18 จึงได้มีการสร้างงานเขียนประวัติศาสตร์อเมริกันขึ้น และในรัฐสำคัญ เช่น แมสซาชูเซตส์ ก็ได้ออกกฎหมายบังคับให้ทุกโรงเรียนบรรจุวิชาประวัติศาสตร์ไว้ในหลักสูตร และให้เน้นที่ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา ต่อมาในปี ค.ศ. 1890 ได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ครั้งใหญ่ของประเทศเพื่อยกมาตรฐานการเรียนการสอนให้ใกล้เคียงกับประเทศในยุโรปโดยเฉพาะเยอรมนี กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป เป็นเวลา 8 ปีติดต่อกัน แล้วลดเหลือ 7 ปี ต่อมาเมื่อมีการจัดระบบโรงเรียนใหม่เป็นระบบ 6 : 3 : 3 หลักสูตรการสอนประวัติศาสตร์จัดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา (The social studies) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็น "เครื่องประดับสำหรับความต้องการในอนาคตของเด็ก" ครั้นเมื่อสหรัฐอเมริกาต้องเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาได้หันมาเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง โดยมุ่งที่จะปลูกฝังศรัทธาในอุดมการณ์ของประชาธิปไตย เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนและการสอนเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและของโลก เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศต่อไป²

สำหรับประเทศไทย ความสนใจในประวัติศาสตร์ยังนับว่ามีอยู่น้อย เพิ่งจะเริ่มมีการตื่นตัวและให้ความสนใจในประวัติศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงนับแต่ พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องจากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ได้เริ่มจัดทำมาจากสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมา ได้สร้างความเปลี่ยนแปลง

¹ เอดิม มลิดา, เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์, หน้า 36-37.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 39-42.

อย่างมากให้กับสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนมากอันหนึ่งก็คือ การศึกษาในระดับอุดม มีสถานอุดมศึกษาเกิดขึ้นหลายแห่งทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้จำนวนนิสิตนักศึกษาเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาประเทศในช่วงนี้ทำให้เกิด "คนกลุ่มใหม่" ขึ้นในสังคมไทย "ที่มีถิ่นรากอยู่ในเมือง มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากการเติบโตของเศรษฐกิจภายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และส่วนหนึ่งได้รับการศึกษาระดับสูงจากมหาวิทยาลัยภายในประเทศ"¹ และอีกส่วนหนึ่งจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของสังคมที่เต็มไปด้วยความสับสน และความขัดแย้งของอุดมการณ์ แนวคิด ค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่องว่างในสังคมที่นับวันแต่จะขยายกว้างขึ้นทุกที ในช่วงนี้เองที่ "คนกลุ่มใหม่" ได้เริ่มตั้งคำถาม"ซึ่งไม่อาจจะหาคำตอบได้จากสังคมและระบบการศึกษาในขณะนั้น" และเป็นธรรมดาที่คำถามเหล่านั้นจะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับอดีตของตนมากเป็นพิเศษ² ยิ่งกว่านั้น ดูเหมือนจะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การศึกษาของไทยที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ลุกขึ้นประท้วงและวิพากษ์วิจารณ์หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ได้ถูกโจมตีเป็นอันดับแรกก่อนวิชาอื่น ๆ ทั้งหมดว่าเป็นการบิดเบือนบิดบาประชาชน เพราะมุ่งให้เรียนเพียงค่านเดียว ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เพราะหยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหว ไม่เห็นสภาพสังคมที่ตรงกับความเป็นจริง ข้อมูลก็ล้าสมัย และขาดความต่อเนื่องกับปัจจุบัน เหล่านี้เป็นต้น³

จากความสำคัญและความเป็นมาของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ดังกล่าวมาแล้ว ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนของไทย เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชานี้ต่อไป

¹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุภาภรณ์ จรัสพัฒน, "บทบรรณาธิการแถลง," วารสารธรรมศาสตร์ 10 : 2 (มิถุนายน 2524) : 170.

² เรื่องเดียวกัน.

³ ศูนย์กลางนักเรียนแห่งประเทศไทย, ชำแหละหลักสูตร, เอกสารประกอบนิทรรศการ "โฉมหน้าการศึกษาไทย" (กรุงเทพมหานคร : เกษมการพิมพ์, 2518), หน้า 69-108.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของไทยว่า มีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างไร และเพราะเหตุใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และสามารถใช้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้าเรื่องหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาและผู้สนใจได้ควย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์เฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่เป็นหลักสูตรสามัญศึกษาเท่านั้น
2. การวิจัยนี้จะศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งโรงเรียนและมีการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาจนถึงปัจจุบัน คือ หลักสูตร พ.ศ. 2521 และหลักสูตร พ.ศ. 2524
3. การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะพัฒนาการของจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์เท่านั้น

วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. วิธีการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical approach) เป็นหลัก และเสนอรายงานข้อเขียนในแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytic description)
2. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ใช้ข้อมูลที่เป็น
 - 2.1 หลักฐานชั้นต้น (Primary sources) อันได้แก่ เอกสารที่เป็นทางราชการของรัฐบาลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ราชกิจจานุเบกษา กฎ ระเบียบ

ประกาศและพระราชบัญญัติ คำสั่ง หลักสูตร คู่มือครู ประมวลศึกษาหรือประมวลการ-
สอน ตำราเรียน ฯลฯ จดหมายเหตุ จดหมายที่เขียนติดต่อกันระหว่างบุคคล บันทึกของ
ผู้เกี่ยวข้อง รายงานการประชุม รายงานการศึกษา เป็นต้น

2.2 หลักฐานชั้นรอง (Secondary sources) อันได้แก่ หนังสือต่าง ๆ
งานวิจัย เอกสารประกอบการสัมมนาและปาฐกถา บทความ รายงานการประชุมทางวิชา-
การ และวารสารต่าง ๆ เป็นต้น

3. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูล ผู้เขียนได้ทำการรวบรวมและสะสมข้อมูลทั้ง 2
ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดกระทรวง
ศึกษาธิการ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดของสถาบันการศึกษา
ต่าง ๆ ตลอดจนห้องสมุดสมาคมศิษย์เกาอเมริกา บริติช เคาน์ซิล และยูเนสโก
เป็นต้น

3.2 คัดเลือกและประเมินข้อมูล ผู้เขียนนำข้อมูลที่ได้นำคัดเลือก แยก
เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยตรง และข้อมูลที่เป็นส่วนประกอบ พิจารณาความ
สำคัญ ความเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ภายนอกและเกณฑ์ภายใน* เป็นแนว
ทางการพิจารณา

* เกณฑ์ภายนอก ได้แก่ การตรวจสอบดู กระดาษพิมพ์ ตัวพิมพ์ พิมพ์
น้ำหมึก ลายมือที่แสดงว่าเป็นหลักฐานฉบับแท้จริงหรือไม่ คัดลอกตรงกับความเดิมหรือไม่
โดยนำฉบับที่มีอยู่มาเปรียบเทียบกัน แล้วยังดูลายมือ สไตลการเขียน รายละเอียดเทียบ
กันด้วย เป็นการประเมินหลักฐานชั้นแรกที่มุ่งสู่การประเมินภายใน

เกณฑ์ภายใน เป็นเกณฑ์ที่มุ่งไปที่ผู้เขียนและความน่าเชื่อถือได้ของหลักฐาน
ได้แก่ การพิจารณาดูว่า ผู้เขียนเป็นใคร มีความรู้ความสามารถในการเขียนหรือบันทึก
เรื่องราวนั้น ๆ หรือไม่ เช่น อยู่ในเหตุการณ์ใกล้ชิดเพียงใด มีสุขภาพทางกายทางใจ
ความจำ การกะประมาณตัวเลขและการบรรยายเพียงใด รวมทั้งการพิจารณาดูเจตนา
ความมุ่งหมายของผู้เขียน ความเป็นกลาง สไตลการเขียน และความคลาดเคลื่อนทาง
เวลาของเอกสาร เป็นต้น

3.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูล และตีความข้อมูล

3.4 เรียบเรียง เสนอผลการวิจัย

วิธีการเสนอรายงานการวิจัย

ในการเสนอรายงานการวิจัย ผู้เขียนใช้วิธีแบ่งออกเป็นบท ๆ ไปดังนี้ คือ

บทที่ 1 บทนำ ว่าด้วยความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย จนถึงวิธีการขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย และวิธีการเสนอรายงานการวิจัย

บทที่ 2 เป็นบทที่วาทัย แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียน

บทที่ 3, 4 และ 5 เป็นบทที่วาทัยพัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงหลักสูตร พ.ศ. 2503 และพัฒนาการของหลักสูตรหลัง พ.ศ. 2503 ถึงปัจจุบัน คือหลักสูตร พ.ศ. 2521 และ 2524 ตามลำดับ

บทที่ 6 สุกท้าย เป็นบทสรุป และขอเสนอแนะ